

פסיכולוגיה התפתחותית

הוראות לנבחנים

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	שאלות 1-4	88 נקודות
פרק שני	שאלות 5-14	
פרק שלישי	שאלות 15-18	12 נקודות
סך-הכול		100 נקודות

בשאלון זה יש לבחור ולענות על אחת-עשרה שאלות מן הפרקים הראשון והשני גם יחד (שאלה אחת לפחות מן הפרק הראשון ועשר שאלות נוספות לבחירה מהפרק הראשון ומהפרק השני), ולענות על כל השאלות שבפרק השלישי.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות:

- כתבו את כל התשובות בעט בלבד.
- ענו על מספר השאלות הנדרש בשאלון. המעריך יקרא ויעריך את מספר התשובות הנדרש בלבד, לפי סדר כתיבתן במחברת, ולא יתייחס לתשובות נוספות.

כתבו במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונכם לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
כתבו "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. כתיבת טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה!

בשאלון זה 6 עמודים.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

המשך מעבר לדף

השאלות

פרקים ראשון ושני (88 נקודות)

בפרקים אלה ארבע-עשרה שאלות (1-14). יש לענות על שאלה אחת לפחות מבין השאלות 1-4 שבפרק הראשון, ועל עשר שאלות נוספות לבחירתכם מהפרק הראשון ומהפרק השני. בסך-הכול יש לענות על אחת-עשרה שאלות (לכל שאלה – 8 נקודות).

פרק ראשון: ניתוח אירוע (שאלות 1-4)

קראו את האירוע שלפניכם, וענו על שאלה אחת לפחות מבין השאלות 1-4.

משפחת שדה אוהבת תותים. בני המשפחה יצאו להתנדב בקטיף תותים בצפון.

כשהגיעו, התבקשו להירשם ולהמתין לחקלאי שילמד אותם כיצד לקטוף תותים בלי לפגוע בפרי. אורן בן ארבע התרוצץ מסביב. "נו כבר נו כבר. אני רוצה לקטוף תותים". אימא אמרה לו "סבלנות אורן, תכף יבוא החקלאי".

כשהחקלאי הגיע הוא חילק לכולם סלים. הוא הסביר שהם צריכים לקטוף רק תותים שהם גם אדומים וגם גדולים, ומי שיקטוף את התות הכי גדול ואדום יקבל פרס – ארגז תותים.

אורן ואחותו תמר בת השבע החלו לקטוף. פתאום אמרה תמר: "אורן, אתה מתבלבל. אתה קוטף גם גדולים וגם קטנים". אורן ענה: "אני קוטף מעולה. תראי, כולם אדומים".

לאחר כמה דקות אורן פורץ בבכי וצועק "נכנס לי קוץ". אבא בא ושולף את הקוץ מאצבעו. תמר שומעת את אורן בוכה, מתקרבת ומושיטה לו תות גדול ואדום: "קח אורן. זה התות הכי שווה. תטעם ממנו ותרגיש טוב". אורן טועם ונרגע. תמר מביטה בסל שלה ורואה שזה באמת היה התות הכי טוב, ומבינה שהיא לא תנצח בתחרות. היא קוראת בקול גדול: "לא אכפת לי מהתחרות. אני בכלל לא אוהבת תותים!"

שאלה 1

מהי היכולת הרגשית שנדרשת לאורן בזמן ההמתנה לחקלאי? הציעו לאימו של אורן דרך **אחת** שבאמצעותה תוכל לסייע לו לפתח יכולת רגשית זו.

שאלה 2

תמר הצליחה לקטוף לפי הוראות החקלאי, ואורן לא הצליח. ציינו על פי **פיאז'ה** את מאפיין החשיבה שבא לידי ביטוי בקטיף של אורן, והסבירו מהו.

שאלה 3

ציינו יכולת רגשית **אחת** שבאה לידי ביטוי בהתנהגותה של תמר כששמעה את בכיו של אורן, והסבירו מהי.

שאלה 4

הסבירו על פי **פרייד** מהו תפקידו של מנגנון הגנה. איזה מנגנון הגנה עולה מקריאתה של תמר שהיא לא אוהבת תותים? נמקו את התשובה.

פרק שני (שאלות 5 – 14)

שאלה 5

תארו מאפיין אחד של השלב הדקדוקי המאוחר בהתפתחות השפה, והביאו דוגמה לטעות אחת שיכולה לנבוע מכך.

שאלה 6

תינוק מנסה לאחוז בכדור בדרך שבה הוא נוהג לאחוז בכפית, ואינו מצליח. הוא מנסה לאחוז בכדור בדרך אחרת, כשאצבעותיו פרושות, והפעם הוא מצליח לתפוס את הכדור.

הסבירו את התנהגותו של התינוק באמצעות המושגים הטמעה והתאמה על-פי פיאז'ה.

שאלה 7

תארו את השלב "יוזמה לעומת אשמה" על-פי אריקסון, והסבירו כיצד ילדים עוברים את השלב הזה בהצלחה.

שאלה 8

בתקופת המלחמה יעל בת הארבע חזרה להרטיב בלילה, זמן רב לאחר שנגמלה. הסבירו את השינוי בהתנהגותה של יעל באמצעות שתי מערכות על-פי המודל של ברונפנברגר. הסבירו כל מערכת בנפרד.

שאלה 9

בסיום השנה, המחנכת של כיתה י"ב-3 ביקשה מהתלמידות לספר על חוויית היום הראשון שלהן בכיתה א'. ציינו את שלוש רמות המודעות על-פי פריוד, והסבירו לאילו רמות מודעות אצל התלמידות מתייחסת בקשתה של המחנכת.

שאלה 10

עדן הגיעה לגן וראתה שיעל משחקת עם הבובה שהיא עצמה שיחקה בה אתמול. עדן הלכה לכיוונה של יעל, התנגשה בה והפילה אותה במכוון. בזמן שיעל נפלה, עדן לקחה את הבובה. ציינו שני סוגים של תוקפנות, והסבירו איזה סוג תוקפנות עולה מהתנהגותה של עדן.

שאלה 11

ציינו שני תפקידים שממלאת קבוצת השווים עבור המתבגר, והסבירו כל תפקיד.

שאלה 12

ליוסי בן ה-15 יש קשיים חברתיים. יועץ בית הספר הזמין את הוריו לשיחה על מנת לחשוב יחד כיצד לסייע לו. ציינו שתיים ממטרות הפסיכולוגיה ההתפתחותית, והסבירו כיצד באמצעות כל אחת מהן ניתן לסייע ליוסי.

שאלה 13

תארו את המחקר של **גזל ותומפסון** "התאומות המטפסות במדרגות", והסבירו על-פי המחקר את הקשר בין בשילה ובין למידה.

שאלה 14

התבוננו באיור שלפניכם ותארו את המאבק הפנימי שבו נמצא התלמיד. בתשובתכם התייחסו לחלקי האישיות על-פי **פרויד**.

איור לשאלה 14

פרק שלישי (12 נקודות)

ענו על כל השאלות 15-18 בתשובון שבמחברת הבחינה, בעמוד 23 (לכל שאלה – 3 נקודות).

לכל שאלה ארבע תשובות, אך רק אחת מהן נכונה.

סמנו X במשבצת שמתחת לאות המציינת את התשובה שבחרתם.

שימו לב, יש לסמן את התשובות ליד השאלות 15-18.

שאלה 15

מחנכת כיתה י"א הודיעה לתלמידות כי מחר תצטרף לכיתה תלמידה חדשה שמשפחתה פונתה מביתה בגלל המצב הביטחוני.

איזה מן ההיגדים הבאים משקף את המסר הסמוי בדברי המחנכת?

א. תלמידה חדשה תצטרף לכיתה.

ב. התלמידה תגיע מחר לכיתה.

ג. יש לקבל את התלמידה באהבה ובתמיכה.

ד. התלמידה פונתה מביתה.

שאלה 16

איזה מן ההיגדים הבאים מבטא שינוי איכותי?

א. לאחרונה נועה מצליחה להמתין בסבלנות בתור למשחק.

ב. במהלך התפתחותה של עלמה אוצר המילים שלה גדל.

ג. בבדיקת "טיפת חלב" נמצא שמעיין עלה יפה במשקל.

ד. לאחרונה סיגל גבהה מאוד.

שאלה 17

עקב המצב הביטחוני החליטה מנהלת בית ספר "נווה יער" כי בכל בוקר יתקיימו בכל הכיתות מפגשים עם המחנכות לשיתוף בתחושות וברגשות של התלמידות, וכי במפגשים יאפשרו לתלמידות לאכול את ארוחת הבוקר שלהן. לאילו צרכים על-פי מאסלו מכוונת החלטתה של המנהלת?

א. צורך בשייכות וצורך בהערכה

ב. צורך בהערכה וצרכים פיזיולוגיים

ג. צורך בשייכות וצרכים פיזיולוגיים

ד. צורך במימוש עצמי וצרכים פיזיולוגיים

שאלה 18

אימא של דור בן השנה הניחה אותו על המיטה שלה. אחיו חזר מבית הספר וקרא לדור: "מי בא אליי?". אימו של דור נבהלה ואמרה "אל תקרא לו, הוא יזחל אליך ויפול מהמיטה!"

האם חששה של האם מוצדק במקרה זה?

- א. חששה של האם מוצדק. לדור אין יכולת לזהות את הפער שבין המיטה לרצפה.
- ב. חששה של האם אינו מוצדק. לדור יש תפיסת עומק והוא יבחין בפער שבין המיטה לרצפה.
- ג. חששה של האם מוצדק. תפיסת העומק מתפתחת רק כאשר הילד מתחיל ללכת.
- ד. אין לדעת אם האם צודקת. התפתחות תפיסת העומק משתנה מאוד מתינוק לתינוק.

בהצלחה!